

HALLO! Groeten uit St. Paul

van Mariannahill in Nederland

Info 6/ Februari 2014

Zeventig jaar geleden, stond het jaar 1944 in het teken van de invasie door de geallieerde troepen, wat het einde van de Tweede Wereldoorlog inluidde. Hoe verging het St. Paul tijdens deze oorlogsjaren 1940-1945? Een uitvoerig verslag van deze periode heeft ons P. Winfried Hastreiter als ooggetuige nagelaten in een artikel in de Mariannahiller Missionskalender 1947 onder de titel: 'Holland unter der Zwingherrschaft des braunen Tyrannen'. In dit en het volgende nummer van HALLO worden enkele episodes gebaseerd op dit verhaal en persoonlijke herinneringen samengevat.

St. Paul aan het begin van de oorlog

Op 10 mei 1940 begon de 2e Wereldoorlog in Nederland. Die dag was meteen de eerste mijlpaal in de oorlogskroniek van St. Paul. Vanaf 's morgens drie uur leek de hel los te barsten. Stoottroepen van het Duitse leger vielen vanaf de grens (2 km van St. Paul) met zwaar gepantserde tanks Nederland binnen. Met donderend lawaai trokken ze al schietend op stellingen van de Maastrichtse leger over de akkers en weiden langs het klooster richting de Maas. Al vroeg in de morgen werd de Mariannahiller gemeenschap gewekt door tanks – en kanonnengeschut. De Duitsers bombardeerden de stad Venlo en de Maasbrug, terwijl de Nederlanders lokale bruggen lieten springen en zware bommen dwars over de weg lieten vallen door dynamiet dat vooraf aan de bommen was bevestigd, om zo de Duitse opmars te vertragen. St. Paul lag in de vuurlinie, studenten in pyjama sprongen uit hun bedden en keken met gesperde ogen naar de voorbij trekkende Duitse oorlogsmachine richting Arcen. Door heel het huis klonk geschreeuw: 'De Duitsers zijn er'. Snel werden allen naar de kelders gedirigeerd. Aan studie viel niet meer te denken. In hun hoofden van de jongens was het oorlog en nog eens oorlog. Gelukkig werd Arcen op die dag niet verwoest. Alleen enkele huizen aan de Maas werden getroffen. Na een paar uur werd het wat rustiger en nam men de dagelijkse dagorde op. Eerst naar de kapel, maar slechts een enkeling was met zijn gedachten bij de ochtend meditatie, terwijl hevige explosies de ramen deden trillen gedurende de H. Mis en men met angst afwachtte of er een voltreffer in zou slaan.

Tegen de middag werd het rustiger. De oorlogsmachine was al meer dan 50 km verderop in Nederland. Na enkele dagen gaf Nederland zich over omdat Rotterdam was plat gebombardeerd en

men de bevolking van andere steden wilden sparen. Nederland was na vier dagen bezet gebied. Aanvankelijk veranderde de Duitse bezetting niet zoveel aan het leven op St. Paul. De bewoners van St. Paul hadden geluk gehad: een blindganger was vlak bij de kapel ingeslagen maar niet ontploft, anders was er een waar bloedbad ontstaan.

Gevolgen van de 'Nieuwe Orde'

De 'nieuwe orde' die spoedig werd afgekondigd bracht grote veranderingen te weeg. Om te beginnen werden kloosters, kerkelijke inrichtingen zoals weeshuizen, bejaardentehuizen, verenigingsgebouwen, sanatoria enz. in beslag genomen. De bewoners werden op straat gezet en de betreffende gebouwen werden o.a. als kazernes, militaire inrichtingen, lazaretten, casinos voor officieren door de bezetters in gebruik genomen.

St. Paul wordt een kazerne

De tweede mijlpaal in de oorlogskroniek van St. Paul was op 11 maart 1941, 10.00, toen het klooster op last van de SS binnen enkele uren ontruimd moest worden. Om 4.00 moest iedereen het huis hebben verlaten met zoveel persoonlijke bezittingen als hij kon dragen. Daarna werd het huis verzegeld, inclusief de bibliotheek. Toen er bij latere gelegenheden tijden waren dat er geen soldaten in de buurt waren, werd met ladders tegen de ramen toegang tot de bibliotheek verschaft, zodat minstens de noodzakelijke leerboeken voor de school konden worden meegenomen. Bij die operaties moesten steeds wachtposten worden opgesteld om tijdig voor het naderen van de door de weermacht aangestelde bewaker te waarschuwen.

Na de inval gingen de studenten voorlopig naar huis terwijl de kloostergemeenschap in alle beschikbare ruimtes in het oude St. Paul en de kippenfarm en andere bijgebouwen een onderkomen vond. Paters en Broeders van Duitse nationaliteit werden opgeroepen voor krijgsdienst in de Duitse weermacht.

Twee maanden later, op 6 mei 1941, werden er 240 soldaten van de Duitse luchtmacht in St. Paul gelegerd, zodat het gebouw overvol was. Zij moesten de enorme zoeklichten bedienen, die in de omgeving werden opgesteld, waarmee 's nachts overvliegende geallieerde bommenwerpers werden opgespoord. Zodra een vliegtuig in de felle stralen van de schijnwerpers terecht kwam werd het meteen een doelwit van het luchtafweergeschut en Duitse gevechtsvliegtuigen, waaraan menige

bommenwerper ten prooi viel.

Provisorische onderkomens in de omgeving

Al spoedig werd naar voorlopige onderkomens gezocht voor de bewoners van St. Paul die in opleiding waren in het scholasticaat, noviciaat en kleinseminarie. In het begin moesten ze zich maar tevreden stellen met boerderijen, schuren en hoozolders. Zo kwamen de seminaristen in Lottum terecht, aan de overkant van de Maas, 7 km van St. Paul. De theologiestudenten (Fraters) gingen naar een huis in Nijmegen, en vonden later een verblijf in Arcen. De andere Fraters in de filosofie vonden onderdak in het patronaat van Broekhuizen, (3km van St. Paul) met als slaapzaal de koestal van boerderij Reinders. De novicen kregen de oude kerk van Lomm ter beschikking. Maar aan deze ongelukkige diaspora kwam na een half een einde toen het oude kasteel van Blitterswijck, 8 km van St. Paul ter beschikking werd gesteld, waar plaats was voor het grootseminarie en het kleinseminarie. Twee Domini-kanen vestigden zich daar ook als docenten voor filosofie en theologie. Tijdens de oorlogsjaren zijn er in het kasteel van Blitterswijck vier Fraters tot priester gewijd, met name Eduard Luyten, Remigius Peters, Pacificus Gebbing en Polycarp Versteijlen.

Kasteel Blitterswijck daterend uit de 16de eeuw tijdens de Spaanse overheersing

St. Paul een kindertehuis

Toen in april 1943 het kindertehuis Nazaret van de zusters van Liefde in Venlo door de weermacht in beslag werd genomen werden de meer dan 200 Zusters en

kinderen in St. Paul ondergebracht. Het gebouw stond toen tijdelijk leeg. Dat bracht nieuw leven op het terrein van het klooster. Voor de kinderen was het een paradijs vergeleken met hun tehuis in de stad; hier vonden ze veel vrije ruimte en natuur in de buitenlucht.

Gevaren vanuit de lucht

Tijdens de oorlogsjaren vlogen vooral 's nachts ontelbare malen eskaders van bommenwerpers van uit Engeland direct over de streek rond St. Paul naar het Ruhrgebied, de grote Duitse industriestreek, enkele tientallen kilometers over de grens met Duitsland. Dat zou op zich niet zo bedreigend zijn, als niet zodra de in aantocht zijnde bommenwerpers door de luchtmacht zouden worden gesignaleerd en daarmee het sein tot tegenaanval werd gegeven. Tegen de tijd dat de vliegtuigen over St. Paul en Blitterswijck vlogen

was de afweer al gealarmeerd en in volle actie met afweergeschut en gevechtsvliegtuigen die met behulp van de zoeklichten trachtten de bommenwerpers neer te schieten. Zodra een vliegtuig geraakt werd, werden de bommen voortijdig afgeworpen, ongeacht waar ze terecht zouden komen. Dat was de reden, waarom zodra de vliegtuigen in aantocht waren, er groot luchtalarm werd gegeven, waarop mensen zo snel mogelijk een veilige schuilplaats opzochten. In het kasteel van Blitterswijck boden de ruime kelders een goed heenkomen, waar de Mariannahillers en de jongens in die jaren talloze nachtelijke uren hebben doorgebracht. Dergelijke nachtvluchten lieten vaak een spoor van bominslagen en neergestorte vliegtuigen achter. Een enkele keer doken er ook bemanningsleden op die met hun valscherms de dood hadden weten te ontsnappen. De ondergrondse verzetsbeweging brachten deze mannen in veiligheid en zorgde er voor dat zij via een uitgebreid ondergronds netwerk naar Zuid-Frankrijk werden gedirigeerd, vanwaar ze via Spanje hun vrijheid konden vinden. Wie zich tijdens het luchtalarm in de open lucht bevond kon getuige zijn van apocalyptische tonelen van luchtgevechten, vooral wanneer een brandend zwenkend vliegtuig neerstortte, gepaard met een helse ontploffing, die de hele omgeving verlichtte.

In de volgende aflevering:

Eindfase van de oorlog en de odyssee van de Mariannahillers

Paus Franciscus niet naar Nederland

Euforie heerste er in kerkelijke kringen toen Paus Franciscus positief reageerde op de uitnodiging van Mgr. Punt, bisschop van Haarlem/-Amsterdam, om een eendaags bezoek aan zijn bisdom te brengen. Gedacht was aan een viering met de Paus in het voetbalstadion van Amsterdam. Het plan viel niet in goede aarde bij een deel van de bisschoppenconferentie onder het voorzitterschap van Kardinaal W. Eijk. Het grote fiasco van het bezoek van Paus Johannes Paulus II in de vorige eeuw was nog niet vergeten. Was het risico van te veel lege stoelen in het stadion te groot? Opvallend was evenwel de positieve reactie van zijde van de Ned. Protestantse Kerk. Intussen is het plan van een mogelijk aanstaande pausbezoek definitief afgezegd.

Vrij baan voor P. Anthony Mulderink

Na een frustrerend jaar van uitzichtloos wachten op een nieuw visum voor Papua Nieuw Guinea werd P. Anthony Mulderink na een geslaagd bezoek aan de PNG ambassade in Brussel een nieuw visum verstrekt dat hem zal worden toegezonden.

HALLO verschijnt in het Nederlands, Duits en Engels

flenssen@mariannahill.nl